



Talepapir til høring om fremtidens retsvæsen

Tak til Grønlandsudvalget for invitationen til at tale her i dag. Tak til Justitsminister Nick Hækkerup for deltagelse, trods travlhed. Det er glædeligt at konstatere den store interesse for justitsområdet i Grønland.

Det grønlandske samfund adskiller sig fra det danske samfund på en lang række punkter – Dette gælder også på Justitsområdet, hvor vi i Grønland har vores egen Kriminallov som i høj grad er baseret på grønlandske forhold. Det er op til Grønland at beslutte indhold og retning i den grønlandske kriminallov, også selv om området ikke er hjemtaget. Sådan har det været i årtier og det har vi en lang tradition for, Grønland og Danmark imellem.

Vi skriver 2022 og nærmer os dermed 20-års jubilæet for den grønlandske retsvæsenkommissions betænkning. Meget er sket i det grønlandske samfund siden kommissionen blev nedsat i 1994. Naalakkersuisut vil derfor i 2023 gennemføre en samfundsdebat om grundlaget, indholdet og retningen på Justitsområdet med inddragelse af politikere, fagfolk og befolkningen. Debatten skal bidrage til udformningen af fremtidens Justitsområde. Intet vil være helligt, alt vil kunne drøftes. Debatten tages i kølvandet på den stigende interesse i justitsområdet fra befolkningen og beslutningstagerne.

I det hele taget har den nye koalition stort fokus på Justitsområdet og er optaget af at udvikle og opdatere området. Der er behov for løsninger på det fysiske, organisatoriske og lovgivningsmæssige efterslæb der forefindes. Justitsområdet i Grønland bør og skal være tidssvarende og imødekomme det grønlandske folks berettigede forventninger til retssamfundet.

Dette stiller krav til et godt og ligeværdigt samarbejde mellem Naalakkersuisut og Justitsministeriet - for kun sammen kan vi komme udfordringer til livs.

Etableringen af Nordatlantkontoret har været et vigtigt skridt i den rigtige retning og det er tydeligt at se, at Nordatlantkontoret har bidraget positivt til at løfte Justitsområdet i Grønland – der skal derfor lyde en speciel tak til dem. Jeg tør godt love, at Nordatlantkontoret ikke kommer til at mangle opgaver i de kommende år.

Naalakkersuisut er blandt andet ved at lægge sidste hånd på en opdatering af visioner og prioriteringer på justitsområdet. Rapporten vil indeholde en oplistning af de indsatser som vi mener skal sikre et retsløft af justitsområdet. En del af indsatsområderne er allerede i gang, men der vil også være områder, hvor en indsats fortsat udestår.

Naalakkersuisut fremsender årligt en liste til Justitsministeriet over de lovgivningsforslag som er kritiske i kampen mod det juridiske efterslæb og i bestræbelserne for tidssvarende lovgivning. Listen omtales som *Naalakkersuisuts* prioriteringer på Justitsområdet. Det er dog nødvendigt at understrege, at vi grundlæggende er imod en liste, hvor vi skal rangere den lovgivning som skal imødekomme det store efterslæb. For Naalakkersuisut er alle forslagene vigtige i vores bestræbelser for en tidssvarende lovgivning. Det er derfor vores opfattelse, at rangeringen af lovforslagene kun sker af ressourcemæssige årsager og dermed er listen egentlig et udtryk for *Justitsministeriets* prioriteringer.

Dagens arrangement stiller skarpt på nogle væsentlige områder. Jeg vil derfor kort komme ind på Naalakkersuisuts stillingtagen til spørgsmålet om lægmandssystemet, digitalisering samt foranstaltningsniveauet.

Lægmandssystemet

I Grønland skaber de store afstande og det uddannelsesmæssige efterslæb dagligt udfordringer fordi der ikke findes nok juridisk uddannede personer til at dække hele landet. Af denne grund har vi længe opereret med et lægmandssystem i Grønland, som skal sikre at nærhedsprincippet bliver overholdt samtidig med, at der tages hensyn til sproglige og kulturelle forskelle.

Jeg har løbende fulgt debatten og ønsket om øget brug af juridiske anklagere i kredsretten. Det er dog min opfattelse, at det vil skabe en ubalance og være i konflikt med princippet om "equality of arms" – der udgør en fundamental del i et hvert retssamfund, hvis det bliver et ufravigeligt krav. Vi er derfor ikke enig i at brugen af lægpersoner bør udfases før der kan stilles med et tilstrækkeligt antal juridisk uddannede aktører i kredsretterne uden at der brydes med nærhedsprincippet samt de sproglige og kulturelle hensyn. Det er for mig afgørende, at man som borger der befinder sig i en retssal, kan forstå hvad der foregår og at man kan få papirer udfærdiget på grønlandsk.

Jeg kan dog glædeligt konstatere at der er iværksat flere tiltag der skal klæde aktørerne bedre på og højne det generelle vidensniveau på området.

IT

Et andet område der nyder stor bevågenhed, er udviklingen i kriminalitetsbilledet, hvor tendensen er at kriminaliteten rykker ud på nettet. Her ser vi at særligt unge under 18 år og ældre er særligt udsatte. Den udvikling stiller stadigt større krav til Politiet i forbindelse med efterforskningen, hvor der er behov for øgede kompetencer og viden på området. Udviklingen vil også medføre ny og ændret lovgivning.

Hertil kommer, at mange af de anvendte systemer er forældede, hvis et system da overhovedet er i brug. Dette vanskeliggør vidensdeling, forskning, forebyggelse og udtrækning af data. Institut for Menneskerettigheder har blandt andet i deres årlige beretning til Inatsisartut påpeget denne mangel på data.

Derfor er en forbedring af it-systemerne, digitalisering og en øget viden om kriminalitet på nettet helt afgørende for at myndighederne kan følge med den digitale virkelighed.

Foranstaltningsniveau

Det sidste jeg vil komme ind på et ønsket om en revision af foranstaltningsystemet i kriminalloven. Dette ønske har været fremsat fra forskellige sider og har altovervejende retsfølelse som begrundelse.

Naalakkersuisut har netop med Inatsisartuts opbakning foreslået en forhøjelse af foranstaltningen for seksuelle krænkelser mod børn med 50 %. Beslutningen blev truffet af hensyn til retsfølelsen i samfundet.

Naalakkersuisut er også optaget af den maksimale foranstaltningsramme og har derfor overfor Justitsministeriet tilkendegivet et ønske om at hæve den maksimale foranstaltningsramme i kriminalloven fra 10 til 16 år, hvilket vil udvide domstolenes muligheder for at idømme tidsbestemte domme.

En forventet sideeffekt af dette er en reduktion i antallet af forvaringsdomme. Grønland har et uforholdsmæssigt stort antal forvaringsdømte sammenlignet med Danmark og det er min klare opfattelse, at en stor del af forklaringen skal findes i begrænsningen på 10 år for de tidsbestemte domme.

Det er vigtigt at sige, at på trods af den kommende forhøjelse af foranstaltningsrammen er det ikke en del af den nuværende koalitions politik at indføre foranstaltningsrammer i de enkelte bestemmelser. Naalakkersuisut har bemærket, at nogle foranstaltninger synes at mangle forståelse for retsfølelsen. Dette kan særligt ses i sager der vedrører overgreb på børn, men generelt har Naalakkersuisut tiltro til, at domstolene kan dømme passende foranstaltninger uden politisk indblanding.

Endeligt er det Naalakkersuisuts indstilling, at foranstaltning i sig selv ikke løser udfordringerne med kriminalitet og vi ser ikke andre lande have succes med deres straf-fokuserede tilgang i forhold til recidiv.

Opgaven må til stadighed være at forebygge kriminalitet blandt andet ved at blive bedre til at identificere de faktorer der fører til kriminalitet. Og hvis det er gået galt, er det afgørende med en seriøs indstilling til resocialisering således at den kriminelle understøttes i et fremtidigt liv uden kriminalitet. Det er nyligt bekræftet i en rapport bestilt af Rådet for Grønlands Retsvæsen, at grønlandske indsatte er særdeles socialt udsatte og derfor vil have vanskeligt ved, af egen drift, at ændre retning.

Det væsentlige og overordnede mål må altid være at beskytte befolkningen mod forbrydelser og dén opgave medfører automatisk en indsats overfor den kriminelle.

Hvis skaden er sket, er det vigtigt at stille den nødvendige hjælp til rådighed for ofrene. Derfor er det en glæde at der netop i dag i Folketinget følges op på Inatsisartuts beslutninger om øget støtte og fokus på ofre.

Til sidst vil jeg ønske alle en god debat. Jeg ser frem til jeres bidrag – Det er altid inspirerende og aldrig uden betydning at lytte til andre.